

Capital Dergisi “Dönüşüm Çağında Liderlik ve Büyüme” CEO Club Etkinliği “İkiz dönüşüm iş dünyasını nasıl değiştirecek?” Konuşması

Orhan Turan, TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı

16 Haziran 2022

Değerli Konuklar,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Capital ve Ekonomist dergilerine CEO Club buluşmasına davetleri için teşekkür ediyorum.

İkiz dönüşümün iş dünyasına neler getireceği kamu, iş dünyası ve kamuoyu nezdinde çeşitli platformlarda önemli bir gündem maddesi. En önemli ekonomik ortağımız Avrupa Birliği’nde de, yeni bir büyüme modeli oluşturma iddiası ile yeşil ve dijital dönüşüm gündemi hızla ilerliyor.

AB, ticaret ve tedarik zincirlerinin yeniden yapılanmasından temiz enerji geçişi, dijital dönüşüm ve siber güvenlik konularına kadar her temel alanda, benzer değer ve ilkelere sahip ortaklarıyla, yeni bir dönemi birlikte tasarlamayı hedefliyor.

Yeni Nesil AB paketi içerisinde kaynakların %30’u yeşil ve %20’si dijital dönüşümü destekleyecek çalışmalara aktarılacak. AB finansmanına erişim için belirlenen kriterler, uluslararası finans kuruluşlarının finansman kararlarında da belirleyici oluyor.

Pandemi ve Rusya’nın Ukrayna’ya saldırısı, dönüşüm hedefleri üzerinde hızlandırıcı ve pekiştirici etki yarattı. Örneğin, AB’nin savaş sonrasında Rusya’ya olan enerji bağımlılığını azaltmak üzere oluşturulan REPowerEU enerji politikaları paketinde, 2030 yılı için enerji verimliliği hedefi %9’dan %13’e yükseltilirken, yenilenebilir enerji hedefinin ise %40’tan %45’e çıkarılması öneriliyor.

Değerli konuklar,

AB’de ikiz dönüşümle ilgili oluşturulan kural ve standartlar, ticaret anlaşmaları ve ekonomik ortaklıklar aracılığıyla AB dışı ekonomik ortaklarla ilişkilerimizi de etkileyecek. Türkiye’nin bu sistemin belirleyici, kural koyucu ortakları arasında yer alması iş dünyasının rekabetçiliği ve toplumsal kalkınma dinamikleri açısından da belirleyici olacak.

AB-Türkiye entegrasyon ilişkisinin yeniden canlandırılması, AB-Türkiye İklim Diyalogu gibi sürmekte olan işbirliği mekanizmalarının etkili bir şekilde işletilmesi ve Gümrük Birliği’nin yeşil ve dijital dönüşümü içerecek şekilde güncellenmesi önem taşıyor. Türkiye’nin AB ile entegrasyon sürecinin devamlılığı ve Gümrük Birliği güncellemesi, bizim de üyesi olduğumuz BusinessEurope’un yani Avrupa iş dünyasının da ortak çağrısı.

Değerli Konuklar,

Yeni sistemin belirginleştiği öncelikli alanlardan biri enerji. Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında enerji dönüşümüne ilişkin öngörülen hedefler, Rusya’nın Ukrayna’ya saldırısı sonrasında enerji arz güvenliği ekseninde daha da güçlendirildi. Enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, enerji tasarrufu, yenilenebilir enerji geçişinin hızlandırılması ve yatırımlar planın dört ana sütununu oluşturuyor. 300 milyar Euro’luk bir yatırım söz konusu.

Öte yandan değer zincirinin tamamına etki edecek Dijital Ürün Pasaportu düzenlemesini de içeren Sürdürülebilir Ürün Girişimi, 2050’de iklim nötr Avrupa hedefine yönelik olarak emisyonların azaltılmasını sağlayacak düzenlemeler, Çiftlikten Çatala Stratejisi gibi geniş kapsamlı bir dönüşüm çerçevesi söz konusu.

Tüm bu alanlarda dönüşümün gerçekleştirilmesi için gereken kaynağın sağlanmasında sürdürülebilir finansman (taksonomi) gerekliliklerine uyum zorunlu. Buna yönelik yeni düzenlemeler, uluslararası finans kurumlarının kredi süreçlerini etkilemeye başladı.

Değerli konuklar,

Avrupa Yeşil Mutabakatı sadece AB coğrafyasında değil, tedarik zincirinde ve ekonomik ilişki içinde olduğu ülkelerde de yeşil dönüşümü öncülükleyen mekanizmaları hayata geçiriyor. Bu yönüyle ülkemiz açısından da önceliklendirilmesi gereken bir süreç.

Şirketlerin kendi yetkinliklerini iyi analiz etmeleri, bu kültürel dönüşüm için üst yönetimden başlayarak net bir vizyon ortaya konulması ihtiyacı var. Kamunun da gerek nitelikli işgücü ve altyapı iyileştirmeleri gerekse ilgili yatırımların finansmanı konusunda cesaretlendirici ve özendirici destek programlarını geliştirmesi önemli.

AB karar organlarında değerlendirilen, ilk aşamada demir-çelik, çimento, alüminyum, elektrik ve gübre sektörlerinde uygulama alanı bulacak Sınırdaki Karbon Düzenleme mekanizması, ülkemiz ihracatı açısından çok kritik. Düzenlemenin 2026 yılında uygulamaya geçirilmesi ve ileriki aşamada plastik, organik kimyasallar gibi ürünlere genişletilmesi öngörülüyor.

Karbonun fiyatlandırılmasına yönelik mekanizmaların ülkemizde de kurulması hem iklim değişikliği ile mücadele hedefleri hem de AB düzenlemelerine uyum açısından önemli. Karbon yoğun sektörler başta olmak üzere üretim sektöründe emisyonların azaltılması yönünde, yatırım ve teknolojik dönüşüm planlamalarının tamamlanması gerekiyor.

Ülkemizde İklim Şurası karar önerileri arasında, hazırlıkları sürdürülen İklim Kanunu’nda, AB mevzuatı gözetilerek ve Sınırdaki Karbon Düzenlemesi takvimi göz önüne alınarak Emisyon Ticaret Sistemi kurulması konusu da yer aldı. Bu sistemin 2024 yılında devreye girecek şekilde ve en az 1 yıllık bir pilot dönemi uygulaması ile hayata geçirilmesi öngörüldü.

Uluslararası rekabet gücünün korunması açısından, ETS’nin tasarlanması aşamasında AB ile yapısal uyumun sağlanması; sektörel riskler ve ihtiyaçlar belirlenerek gerekli kapasitenin geliştirilmesinin desteklenmesi önem kazanıyor. Sürdürülebilirlik hedeflerine hizmet edecek finansal teşviklerin artırılması ve ETS’den elde edilecek tüm gelirlerin reel sektörün yeşil dönüşümünün finansmanı için kullanılması da 2053 karbon-nötr hedefine erişilmesi açısından önemli.

Ülkemizin gerek enerjide dışa bağımlılığını azaltmak gerekse iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerini önleyebilmek için, bu yıl içinde hazırlanması öngörülen Uzun Dönemli Enerji Planının; arz güvenliği, öngörülebilirlik ve sürdürülebilirlik prensiplerini bütüncül şekilde gözetmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu kapsamda, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve yeşil enerji teknolojileri potansiyelinin azami seviyede hayata geçirilmesi için güçlü ve yönlendirici bir politika çerçevesi ve etkin destek mekanizmaları kritik önem taşıyor. Sıkça vurguladığım gibi enerji verimliliği konusuna, bir seferberlik anlayışı ile yaklaşmalıyız.

Yeşil dönüşüm ilkelerinin sanayinin dönüşümüne yol gösteren bir diğer önemli boyutu ise döngüsellik anlayışı. Döngüsel ekonomi alanındaki uyum gerek Gümrük Birliğinin güncellenmesi gerekse Yeşil Mutabakata adaptasyon sürecinin bir bileşeni.

Değerli konuklar,

İkiz dönüşümün dijital eksenini de küresel rekabet kurallarının belirleyicisi durumunda. İş modellerini dijital teknolojiler ile hızlıca değiştirebilen, teknolojik altyapısını ve donanımını güçlendirmiş şirketler fark yaratabiliyor.

Dijital teknolojileri en etkin şekilde kullanmak; aynı zamanda bu teknolojilerin yerelde geliştirilmesini sağlamak dijital dönüşüm sürecinin başarısı için şart. Mobil teknolojiler, bulut altyapılar, yapay zeka çözümleri, blok zinciri, nesnelerin interneti gibi yeni nesil teknolojilerin üretilmesi ve kullanılması, verimlilik ve katma değer artışında katalizör oluyor. Dünya Ekonomik Forumu tarafından yapılan bir araştırmaya göre 5G'nin 2035 yılına kadar yarattığı küresel ekonomik değerin 13,2 trilyon dolar olacağı öngörülmüyor.¹ 2023'e kadar her 2 şirketten 1'inin, gelirinin %40'ından fazlasını dijital ürün ve hizmetlerden elde edeceği tahmin ediliyor.²

Küresel yapay zeka pazarının ise 2024 yılına kadar yarım trilyon doların üzerinde bir büyüklüğe ulaşması öngörülmüyor.³ Yapay Zeka teknolojilerinin tüm dikey sektörlerde yaygın olarak kullanılmasının sağlanması için gerekli düzenlemelerin, standartlar ve etik çerçevesinin sektörün gelişimini destekleyecek şekilde değerlendirilmesi önemli.

Amerika, Avrupa ve Asya'da en hızlı büyüyen ilk 100 şirketin yarısından fazlasını yazılım şirketleri oluşturuyor. Yazılım, yüksek teknoloji ürünlerin geliştirilmesinde ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasında kritik bir rol oynuyor. Yazılım ekosisteminin gelişmesine yönelik atacağımız her adım, ülkemizin yazılım ürünlerinin küresel pazar payının, ihracatının ve bilinirliğinin tesis edilmesine katkı sağlayacak.

Değerli konuklar,

AB Dijital Tek Pazarı'nın tamamlanmasına yönelik Dijital Hizmetler ve Dijital Pazarlar Yasaları, Veri Yönetişim Yasası, Veri Yasası, yapay zeka yasal çerçevesi ve AB Çipler Yasası gibi pek çok düzenleme gündemde. Bunları ve etkilerini iyi takip etmek ve ülkemizde de gerekli düzenlemeleri iş dünyası ile işiştare içinde hayata geçirmek büyük önem taşıyor.

AB 2030 Dijital Pusula hedefleri içinde, Avrupa'da 7,8 milyon olan bilgi ve iletişim teknolojileri alanında çalışan uzman sayısının 20 milyona çıkarılması öngörülmüyor.⁴ Bu gelişmeleri de dikkate alarak kamu, özel sektör ve akademi başta olmak üzere tüm paydaşlar ile iş birliği içerisinde hem gençlerimizin yetkinliklerine daha fazla yatırım yapmalı hem de yetkin insanlarımızın hayallerini ve potansiyellerini ülkemizde gerçekleştirebilecekleri ortamı sağlamalıyız.

Değerli konuklar,

Tüm bu değerlendirmeleri birlikte ele aldığımızda küresel rekabet gücümüzün korunması açısından bir zorunluluk olarak gördüğümüz ikiz dönüşümün önemli bir yatırım ihtiyacı gerektirdiği ortada. Bu çerçevede bütüncül bir planlamanın yapılması; teşvik ve destek mekanizmalarının ikiz dönüşüm odağında gözden geçirilmesi ve finansal mekanizmaların çeşitlendirilmesi önemli.

¹ http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Impact_of_5G_Report.pdf s.9

² IDC FutureScape: Worldwide Digital Transformation 2022 Predictions

³ <https://www.statista.com/statistics/941835/artificial-intelligence-market-size-revenue-comparisons/>

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en

TÜSİAD olarak iş dünyamızda ikiz dönüşümün başarılması için yol gösterici çalışmalar yapmayı sürdüreceğiz. İkiz dönüşüme liderlik ederek ve tüm tedarik zincirinin kapsayarak, ülke olarak rekabet gücümüzün artırılması için rehberlik edecek çalışmalar yapmayı çok önemsiyoruz.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor, ufuk açıcı bir etkinlik olmasını diliyorum.